

DREPTUL

LEGIslaTİUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU**ABONAMENTELE**se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu**COSTUL ABONAMENTULUI**

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul poștal

SUMAR:

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Ministerul lucrărilor publice cu Paulina Brociner*
Curtea de apel din București, secțiunea II: Firma comercială I. Staehly et C-ie cu Alexandrina G. Cantacuzino.

Tribunalul Ilfov, secția de notariat: Cornelia Petrovici-Tătaru cu Dr. Bejan.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de d-l D. Alexandresco.*

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA I.

Audiența dela 29 Maiu 1909

Președința d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Ministerul lucrărilor publice cu Paulina Brociner

EXCEPȚIUNEA DE INCOMPETENȚĂ.— INVOCAREA ACESTEI EXCEPȚIUNI.— ART. 108 PR. CIVILĂ.

EXCEPȚIUNEA DE INCOMPETENȚĂ.— REGULAMENTUL ORGANIC.— CONTRACTE DE ÎNTREPRINDERI DE LUCRĂRI PUBLICE.— CARACTERUL LOR CIVIL.— COMPETENȚA CIVILĂ.— ART. 303 REGULAMENTUL ORGANIC.

REFUZ DE A JUDECA.— EXCES DE PUTERE.— INSTANȚĂ DE FOND.— NEPRONUNȚARE ASUPRA UNOR CEREREI FORMULATE NUMAI ÎN CONCLUZIUNI SCRISE.

SCHIMBARE DE CAUZĂ.— RESTITUIRE DE DEPOZIT.— QUASI-CONTRACT.— QUASI-DELICT.— MIJLOC DE APĂRARE.— ARTICOLUL 397 PR. CIVILĂ.

1° Partea care n'a invocat înaintea primei instanțe și înainte de orice apărare asupra fondului, excepțiunea de incompetență a instanței civile, așa cum cere art. 109 pr. civilă, este decăzută de a mai invocă această excepțiune în cursul procesului.

2° Regulamentul organic considerând, prin art.

303, contractele de întreprinderi de lucrări publice ca contracte civile, urmează că o acțiune introdusă sub imperiul acestui regulament, are a fi judecată de instanța civilă, a cărei sentință nu poate fi viciată pe motiv de incompetență a acestei instanțe.

3° Instanța de fond nu comite exces de putere și nici refuz de a judeca, când nu se pronunță asupra unor cereri de dobânzi cari n'au fost discutate contradictoriu în instanță, ci formulate numai prin concluziunile scrise.

4° Instanța de apel comite o violare a art. 327 pr. civilă, când consideră ca schimbare de cauză împrejurarea că într'o acțiune pentru restituire de depozit, concluziunile depuse înaintea primei instanțe erau bazate pe terenul unui quasi-contract, iar cele depuse înaintea Curței pe terenul unui quasi-delict, de oarece prin aceasta partea nu a făcut altceva decât să schimbe mijloacele de apărare pentru susținerea cauzei juridice, adică a violării contractului de depozit.

No. 233.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Ministerul lucrărilor publice, și admis acela făcut de Paulina Brociner și alții, contra deciziunii Curței de apel din București, secțiunea II, cu No. 101 din 1908.

S'au ascultat: d-l avocat I. Boambă, în desvoltarea motivelor de recurs făcut de Stat; d-nii avocați Take Ionescu, B. Păltineanu și Em. Pantazi, în combateri și desvoltarea motivelor de casare, în recursul făcut de moștenitorii Brociner.

Curtea, deliberând,

Având în vedere că, din dosarul afacerii, se constată următoarele: În 1865, ținându-se licitație pentru a se da

în antrepriză facerea șoselei Flămânzii-Hârlău din județul Botoșani, această lucrare s'a adjudecat asupra unui oarecare C. Dumitriu, care, cu autorizația Ministerului lucrărilor publice a cedat contractul lui Idel Brociner; că acesta, conform cerințelor contractului, a depus la Ministerul lucrărilor publice o garanție de 300.000 lei vechi în bonuri rurale, și a procedat apoi la executarea lucrărilor șoselei; că, după vre-o doi ani, Ministerul lucrărilor publice fiind informat că antreprenorul Idel Brociner ar fi comițând abuzuri în executarea contractului, a dispus facerea unei cercetări printr'o comisiune compusă din Boiarolu și Gr. Lahovari, doi ingineri, și Gr. Lazaroni, antreprenor de asemenea lucrări și care concurase la licitația acestei antreprize; că, după facerea cercetărei, I. Brociner, fie din propria-i inițiativă, fie sub presiunea unor solicitări din partea lui Lazaroni, lucrul nu e stabilit judecătorește, dealtfel nu importă în cauză, fapt cert este că, la un moment dat, I. Brociner dă lui Lazaroni o petițiune, prin care cere Ministerului lucrărilor publice să-i restituie o parte din garanția în bonuri, precum și o declarațiune cu data de 1 Septembrie 1867, că a primit dela Minister lei 124.500 din bonurile garanției. În acelaș timp, Lazaroni primește dela Brociner și niște mandate pe numele lui Libling asupra Ministerului de finance, în sumă de 67.468 lei vechi și 32 parale; că, Lazaroni însă nu-și însușește nici bonurile vechi, nici valoarea mandatelor, ci împreună cu Boiarolu și Gr. Lahovari, cu alți doi membrii ai comisiunii orânduită de Minister, prin petiția adresată Măriei Sale Domnitorului, pretinzând că Brociner ar fi vroit să-i mituiască, punând bonurile și mandatele la dispoziția Măriei Sale, care cu o listă ce formează singur, repartizează suma ce reprezintă valoarea acelor mandate și bonuri, la diferite stabilimente publice și însărcinează pe Ministerul instrucțiunii publice cu distribuirea sumelor, conform acestei repartiții; că, apoi prin o altă petiție către Ministerul lucrărilor publice, Lazaroni aduce la cunoștința acestui minister că obligațiunile rurale, care, după adevărul lui Brociner, urmă a le primi dânsul, le-a pus la dispoziția Măriei Sale Domnitorului, și roagă pe Minister a le liberă cui va însemna Măria Sa; că, informat de toate aceste împrejurări, I. Brociner adresează o petițiune Domnitorului, în care arată că ar fi fost victima unei înșelăciuni din partea lui Lazaroni, și roagă pe Măria Sa, să dispună a i se liberă valorile extorcate, și tot în acest sens Brociner petiționează la 12 Octombrie 1867 către Ministerul lucrărilor publice, rugând acest minister să ordoane înapoierea chitanței sale despre primirea bonurilor și să respingă petițiunea ce a dat prin Lazaroni în circumstanțele arătate;

Că, această cerere către Minister, Brociner o mai repetă la 21 Octombrie, și văzând că nu primește nici un răspuns, la 16 Noembrie 1869, introduce acțiunea azi în discuțiune, modificată în cursul instanței, contra Ministe-

rului lucrărilor publice și în care a introdus apoi ca părți pe Ministerul de finance și Ministerul instrucțiunii publice și cultelor; că, deosebit de această acțiune, la 29 Ianuarie 1871, I. Brociner intentează un al doilea proces în contra Ministerului lucrărilor publice, prin care cerea restul prețului datorit pentru lucrările ce efectuase și daune-interese pentru rezilierea contractului și punerea sa în regie de către acel Minister, iar după terminarea judecăței acestui proces, în care obține câștig de cauză Ministerul, Brociner intentează Ministerului lucrărilor publice un ultim proces în lichidare, pe baza normelor fixate prin decizia cu No. 309 din 1875, dată în procesul intentat la 1871, și care proces de lichidare s'a terminat prin deciziunea Curței din Craiova, secția I, cu No. 8 din 1905, prin care se stabilește că garanția depusă de Brociner fusese de 300.000 lei vechi, și se impută asupra porțiunii de garanție în sumă de 175.000 lei deținută de Minister, creanță ce obținuse Ministerul în contra lui Brociner, în virtutea deciziunii din 1875; că, în aceste condițiuni, terminându-se în 1905 judecata acestor ultime două procese, moștenitorii defunctului Idel Brociner au cerut redeschiderea și judecarea procesului intentat de autorul lor la 1867, care s'a rezolvat prin deciziunea No. 101 din 1908 a Curței de apel din București, atacată prin recursul de față.

Asupra celui d'intăiu motiv de casare, invocat de Ministerul lucrărilor publice:

«Violarea art. 904, combinat cu art. 3 alin. 8 codul comercial și greșită aplicare art. 318 pr. civilă. Verificarea termenului de apel este o datorie pe care o are Curtea apelativă, și în această verificare Curtea trebuie să se preocupe de materia pe care o judecă prima instanță, iar nu de felul cum s'a judecat pricina de acea instanță; că termenul de apel nu este legat de calitatea instanței care judecă, ci de natura pricinei judecate. (Arg. din art. 904 codul comercial și legile speciale).

«In speță, la 28 Aprilie 1890, când s'a judecat de tribunalul Ilfov, secția I, acțiunea lui Brociner, s'a dat hotărîrea No. 238, ne găseam sub imperiul codului de comerț din 1887, care declară întreprinderile de construcțiuni, cum eră procesul ce se judecă, materie comercială (art. 3 alin. 8 codul comercial), și ca atare termenul de apel trebuia calculat conform art. 904 codul comercial, iar nu după art. 318 pr. civilă, și cum în materie de procedură și de ordine a jurisdicțiunilor se aplică regulile în ființă în momentul când se judecă pricina, iar nu acelea cari existau în momentul când instanța a fost sesizată, Curtea de apel trebuia ea, verificând din oficiu că ne aflăm în materie comercială și să declare că apelul făcut de Brociner la 30 Iunie 1890, în contra hotărîrei tribunalului Ilfov secția I, No. 238 din 28 Aprilie 1890, eră peste termen.

«Constatarea termenului de apel este de ordine publică, și dovedind că constatarea de mai sus este greșită și făcută cu violarea art. 94 codul comercial combinat cu art. 3 alin. 8, și această regulă aplicându-se independent de condițiunea părților litigante, cerem casarea fără trimitere a deciziunii Curței de apel din București, secția II, No. 101 din 1908 conform art. 40 alin. b din legea organică a Inaltei Curți de casație».

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs;

Având în vedere că din aceasta se constată că recu-

rentul n'a ridicat inaintea primei instanțe și inaintea oricărei apărări excepțiunea de incompetență a instanței civile, așa cum cere art. 108 pr. civilă;

• Că aceasta nu se contestă nici de către recurenți;

Că, astfel fiind, nu se mai poate invoca o asemenea incompetență;

Că, afară de aceasta, în speță, reclamanții la prima instanță și intimații azi în recursul făcut de Ministerul lucrărilor publice, au intentat în contra acestui Minister o acțiune civilă, căci art. 303 Regulamentul organic, sub imperiul căruia s'a făcut acțiunea, consideră ca contracte civile contractele de întreprindere de lucrări publice;

Că, astfel, acest motiv fiind nefondat, cată a se respinge¹⁾.

In cât privește recursul făcut de Paulina Brociner, Iosef B. Brociner, Andrei Brociner, Dr. Marcu Brociner, Lt.-colonel M. Brociner, Eliza Schermesser, Sophia Schwartz și Camilo Rosentzweig, moștenitorii și reprezentanții lui Idel Brociner:

Asupra primului motiv de casare:

«Eroare grosieră de fapt, exces de putere, refuz de a judeca.

«Pentru a respinge cererea noastră de dobânzi la valoarea cupoanelor, dela data când cupoanele au încetat, Curtea de apel pune, între altele, un considerent care zice: «Chestiunea dobânzilor de 10% și 5% pentru diferite epoci la cupoane, condițiunile cerute de lege ca asemenea dobânzi să poată fi acordate și de când anume, «nici n'a fost propusă în ședință inaintea Curței spre a fi discutată «contradictoriu, ci în ședință s'a discutat numai admiterea în principiu a acțiunii, iar pentru dobânzi la cupoane în sensul arătat, «s'a formulat cerere numai prin concluziunile scrise, așa că din «acest punct de vedere, acest cap de cerere urmează a fi respins».

«Dacă prin acest considerent Curtea a voit să zică că noi n'am făcut cerere de dobânzi, lucru ce nu ni se pare a rezultă din textul considerantului, comite o eroare gravă de fapt, căci chiar procesul-verbal al deciziunii constată că am desvoltat motivele noastre în sensul concluziunilor scrise ce am depus, fără însă a desvoltă oral chestiunea dobânzilor de 10% și 5% pentru diferite epoci, la cupoane. Aceasta însemnează de sigur că n'am formulat cerere pentru dobânzi. Dacă însă se va recunoaște că și din considerent și din procesul-verbal nu se poate deduce altceva decât că n'am desvoltat, precum zice textul considerantului, chestiunea dobânzilor de 10% și 5%, condițiunile cerute de lege ca asemenea dobânzi să se poată acordă și de când anume, atunci Curtea de apel comite un exces de putere și o tăgadă de dreptate, de oarece ea eră datoare să examineze cererea noastră orcât de succint am fi formulat-o, hotărind dânsa, conform principiilor legii, asupra chestiunilor prevăzute în considerentul său, cari toate sunt chestiuni de aplicațiunea legii».

Având în vedere că deciziunea care este supusă recursului, conține constatarea formală a Curței de apel din București, secția II, că recurenții n'au cerut, în debaterile urmate inaintea ei, dobânzile de 10 și 5 la sută la cupoanele efectelor depuse garanție de Idel Brociner, ci numai prin concluziunile scrise, astfel că această cerere

n'a putut fi discutată contradictoriu, pentru ca Curtea să fie pusă în pozițiune de a se pronunță asupra ei;

Considerând că, față cu această constatare solemnă a instanței de fond, nu poate fi vorba nici de eroare gravă de fapt, nici de exces de putere și nici de refuz de a judeca;

Că, prin urmare, acest motiv cată a fi respins ca neintemeiat.

Asupra motivelor II și III de casare:

«Greșita aplicațiune a art. 1089 codul civil.

«Independent de considerentul atacat prin primul motiv, Curtea de apel ne respinge cererea de dobânzi la valoarea cupoanelor pe baza art. 1089 codul civil, constatând că la 1 Martie 1880 n'am fi făcut o cerere de dobânzi la cupoane cari — afirmă Curtea — reprezentă ele însuși dobânzi la valoarea obligațiunilor rurale.

«Curtea face o greșită aplicațiune a art. 1089 codul civil, de oarece în specie nu eră vorba de dobânzi la dobânzi, ci de dobânzi la venituri de felul celor prevăzute în art. 1090 codul civil, care articol trebuie aplicat în cazul nostru.

«Or, dobânzile la venituri, prevăzute în art. 1090 codul civil, nici nu au nevoie a fi cerute în mod expres, drepturile la dobânzile acelor venituri rezultă chiar din faptul cererii veniturilor. După acest principiu, ni s'ar fi cuvenit dobânzi la fiecare cupoane scăzute dela data scadenței respective. Când dar noi, inaintea Curței, ne-am mărginit a cere dobânzi la valoarea tuturor cupoanelor, numai dela 1 Mai 1880, am abandonat în mod gratuit Statului dobânzile pe 15 ani anteriori.

III. «Violarea art. 327 pr. civilă. Chiar dacă o cerere expresă de dobânzi la cupoane ar fi fost necesară și chiar dacă n'am fi formulat o asemenea cerere nici prin acțiune, nici la întâia instanță, totuș avem dreptul să o formulăm pentru prima oară în apel, pe baza art. 327 pr. civilă, de oarece cel puțin o parte din dobânzile pe cari le-am reclamat la Curte deveniseră exigibile în urma judecăței tribunalului».

Considerând că, fiind cert că instanța de fond nu a fost chemată a se pronunță asupra chestiunii dobânzilor la cupoanele efectelor depuse garanție de Idel Brociner, este evident că nu este loc de a se examina dacă acea instanță a făcut sau nu o greșită aplicațiune a art. 1089 codul civil sau a violat art. 327 pr. civilă, iar argumentațiunea făcută de instanța de fond în această privință, nu este cauza determinantă a respingerei cererei, ci numai considerațiunea următoare, adică constatarea că o asemenea cerere n'a fost propusă oral spre a fi discutată contradictoriu.

In ce privește motivul invocat de recurenții Brociner, numai întrucât privește partea din dispozitivul deciziunii atacate cu recurs, relativ la apelul recurenților față de Ministerul cultelor și instrucțiunii publice:

«Violarea art. 427 pr. civilă și exces de putere.

«Curtea de apel ne respinge acțiunea față de Ministerul cultelor și instrucțiunii publice, pe motiv că prin concluziunile ce am dat la tribunal, ne-am pus pe terenul unui quasi-contract, pe când, după aprecierea Curței, acele fapte n'ar fi putut constitui decât un quasi-delict din partea Ministerului. Și fiindcă nu ne-am pus la tribunal pe terenul quasi-delictului, nu mai putem schimbă terenul inaintea Curței, căci s'ar fi violat art. 327 pr. civilă.

1) Motivele de casare II și III, relative la interpretarea faptelor și actelor de către instanța de fond cu dreptul ei suveran de apreciere, au fost respinse ca nefondate.

«Decizând astfel, Curtea de fond violează art. 327 pr. civilă, căci calificarea diferită în drept a faptelor din cari a izvorit obligațiunea pretinsă de noi, nu constituie nici o schimbare a obiectului, a cauzei cererii noastre, în sensul art. 327 pr. civilă».

Având în vedere că cauza juridică a acțiunii făcută de recurenți contra Ministerului cultelor și instrucțiunii publice, ca și contra celui de lucrări publice, este cererea de a se restitui depozitul făcut de autorul lor, și pe care acest Minister refuză a-l restitui;

Considerând că chestiunea dacă acest refuz de restituire constituie un quasi-delicț sau e contrariu urmărilor legale ale unui quasi-contract, nu este decât un mijloc de apărare pentru susținerea cauzei juridice, adică a violării contractului de depozit;

Că, dar, nu poate fi vorba de schimbare de cauză dela tribunal la Curtea de apel și prin urmare numai printr'o greșită interpretare a art. 327 pr. civilă a putut da o atare soluțiune prin deciziunea supusă recursului;

Că, astfel fiind, recursul făcut de moștenitorii lui Idel Brociner, față de Ministerul cultelor și instrucțiunii publice, este fondat și ca atare trebuie a fi admis.

Pentru aceste motive, causează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 16 Maiu 1909

Președinta d-lui Al. Alexiu, consilier

Firma comercială I. Stahely et C-ie cu Alexandrina Gr. Cantacuzino

TUTOR. — ÎNCHEERE DE CONTRACT ÎN NUMELE SĂU. — DACĂ POATE OBLIGA PE MINOR.

ACȚIUNEA DE «IN REM VERSO». — FAPTUL UNEI PERSOANE DE A SE AMESTECA ÎN ADMINISTRAREA AVEREI ALTUIA FĂRĂ O PREALABILĂ ÎNVOIALĂ. — DACĂ CONSTITUE UN QUASI-CONTRACT DE GESTIUNE. — ACȚIUNEA GESTORULUI.

1° Tutorul care contractează în numele său personal cu terții, rămâne singur obligat față de aceștia, întrucât el nu poate obliga pe minor prin actele sale decât atunci când contractează ca reprezentant al acestuia, adică ca tutor și cu paza tuturor formelor cerute de lege pentru validitatea actului încheiat.

2° Acțiunea de *in rem verso*, presupunând faptul unei persoane de a se fi amestecat în administrarea averii altuia, în afară de orce învoială și fiindcă acest fapt nu poate constitui nici un quasi-contract de gestiune de afaceri, se recunoaște în asemenea caz gestorului o acțiune întemeiată pe principiul de drept că nimeni nu poate să se îmbogățească pe nedrept în paguba averii altuia.

No. 28.— Firma comercială I. Stahely et C-ie a făcut apel în^o contra sentinței tribunalului comercial Ilfov, No. 699 din 1902. prin care s'a respins acțiunea intentată contra d-nei Alexandrina Gr Cantacuzino.

S'au ascultat: d-l avocat N. Papadat, în desvoltarea motivelor de apel; d-l avocat Pascal Toncescu, în combateri.

Curtea,

Având în vedere că prin acțiunea introdusă înaintea primei instanțe, firma I. Stahely et Comp. a cerut obligarea d-ei Alexandrina Gr. Cantacuzino ca să-i plătească suma de 44.000 lei ca rest din suma de 70.000 lei, cu care Căpitanul T. Paladi, tatăl intimatei, s'ar fi împrumutat în interesul ficei sale, pe atunci minoară, dela M. L. Cornea care a cedat această creanță firmei apelante;

Având în vedere că atât prin petițiunea introductivă de instanță cum și prin desvoltările date acțiunii sale la tribunal ca și înaintea Curții, firma Stahely et C-ie pretinde că pe când d-na Alexandrina Gr. Cantacuzino era minoară prin 1893, părintele și tutorul său legal, Căpitanul T. Paladi, văzând că morile de pe moșia Țândărei, proprietatea minoarei, sunt în ruină, s'a împrumutat dela M. L. Cornea bancher, cu suma de 70.000 lei, cu care a făcut aceste mori; că în urmă, M. L. Cornea a cedat această creanță firmei apelante prin actul de subrogațiune autentificat la No. 2875 din 2 Aprilie 1894, și în temeiul acestui act, precum și a actelor constatătoare a creanței cedate, menționata firmă reclamă suma de 44.000 lei, ca rest din creanța originală de 70.000 lei; că această acțiune o justifică în drept, fie pe considerațiunea că angajamentul tutorului Palade, pentru reparațiuni la imobilul ficei sale pe atunci minoră, îi este opozabil aceștia, fie în temeiul principiului de echitate că nimenea nu se poate îmbogăți în paguba averii altuia, pe câtă vreme e dovedit în fapt că reparațiunile făcute i-au folosit intimatei;

Având în vedere că intimata Cantacuzino opune că împrumutul de 70000 lei, a fost contractat de părintele său Căpitanul Paladi, personal, iar nu ca tutor, lucru de altfel definitiv judecat prin sentința tribunalului Ialomița No. 169 din 15 Iunie 1896, așa că în temeiul aceluî împrumut nu i se poate pretinde nimic, iar în ce privește acțiunea «de in rem verso», intimata susține că nu poate fi vorba de exercițiul unei asemenea acțiuni, de vreme ce Cornea n'a reparat el direct morile de pe moșia sa, ci chiar dacă ipotetic ar fi procurat bani în acel scop lui Paladi, aceasta a făcut-o în virtutea contractului de împrumut intervenit între el și părintele său și, prin urmare, în contra acestuia numai poate avea acțiunea rezultând din acel contract;

Având în vedere că din examinarea actelor exhibate în cauză și din desbateri, rezultă că un act de împrumut propriu zis, n'a intervenit între Căpitanul Palade și

M. Cornea, se stabilește însă că numitul căpitan a primit dela Cornea suma de 70.000 lei pentru a reconstrui morile de pe moșia Țândărei, proprietatea ficei sale Zoe Cantacuzino ; că într'adevar prin actul autentificat de tribunalul Ilfov secția de notariat la No. 7664 din 17 Septembrie 1893, Căpitanul Palade, după ce declară că arendează lui Cornea, bancher, morile construite din nou de pe moșia Țândărei, adaugă la finele actului că a primit în comptul arendeii morilor suma de 50.000 lei, cu care a terminat instalațiunea morei și a făcut-o producătoare de venit ; că mai târziu prin actul autentificat de tribunalul Ilfov la No. 899 din 3 Februarie 1894, Căpitanul Palade, pe de o parte, arendează morile în discuțiune lu G. Mantu, și Cornea arendaș anterior-consimte și el la acest contract, iar de altă parte prin actul de cesiune autentificat la No. următor 900, din aceeași zi, Căpitan Palade declară că pentru stingerea sumei de 70.000 lei ce M. Cornea i-a avansat pentru reconstruirea morilor, îi cesionează suma de 70.000 lei din veniturile morilor pe timp de $3\frac{1}{2}$ ani, plătibilă în rate anume arătate în act ; că în temeiul acestor acte M. Cornea, prin actul de subrogațiune autentificat la No. 2875 din 2 Aprilie 1894, declară că primind dela firma I. Staehly et C-ie suma de 70.000 lei minus dobânzile cuvenite, subrogă numita firmă în toate drepturile sale rezultând din actele menționate mai sus ;

Considerând că din actele expuse se vede că în timpul minorității d-nei Cantacuzino, Căpitanul Palade s'a împrumutat dela M. Cornea, bancher, cu suma de 70.000 lei, în scopul arătat în acte, de a reconstrui morile de pe moșia Țândărei proprietatea ficei sale minoare ; că în acelaș timp însă e cert că acest împrumut a fost contractat de Palade personal, iar nu ca tutor al aceștia, căci nicăerea în acte nu-și ia, și nu a denunțat calitatea sa de tutor, ci peste tot Palade vorbește în numele său personal și pentru a garantă plata datoriei ce contracta, cedează creditorului său o parte din veniturile averii ficei sale, asupra cărora avea dreptul de proprietate ca usufructuar legal ;

Considerând că este constant în drept, că atunci când tutorele contractează, în numele său personal, cu terții, el singur rămâne obligat față de aceștia, căci întocmai ca un mandator ordinar, tutorele nu poate, prin actele sale, obliga pe minor decât atunci când contractează ca reprezentant al acestuia, adică ca tutor și cu paza tuturor formelor prevăzute de lege pentru validitatea actului încheiat ;

Considerând că așa fiind, din moment ce, în specie, împrumutul în discuțiune a fost contractat de Căpitanul Palade personal, urmează că firma apelantă, ca cesionară a lui Cornea, nu poate, pe temeiul acestui act, exercită o acțiune în contra intimatei, tinzând la plata unui rest din acel împrumut ;

Că tot din acest punct de vedere, pentru că Palade

a contractat personal, este inutil în cauză a examina validitatea împrumutului făcut de numitul, fără a fi obținut în prealabil autorizarea consiliului de familie, mai ales că acest împrumut, chiar de ar fi fost contractat în numele minorului de Palade ca tutor, indiferent dacă îl realiza în vedere de a face reconstrucțiuni și lucrări utile minorului, un asemenea act de împrumut, neputând fi considerat ca un simplu act de administrațiune, ci implicând o înstrainare, ar fi necesitat, pentru validitatea lui, ca să fie făcut cu autorizarea consiliului de familie conform art. 401 codul civil ;

Considerând că în ce privește acțiunea «de in rem verso», nici această acțiune nu poate fi exercitată de firma apelantă contra intimatei, pentru motivul că nu este admisibil ca din acelaș raport juridic împrumutul dintre Palade și Cornea, să nască două acțiuni cu totul distincte : o acțiune, din contract, între părțile cari au participat la formarea lui, și o altă acțiune, întemeată numai pe echitate, în contra unei a treia persoană, care ar fi avut un folos indirect din acea învoială, la care însă nu a luat parte ;

Că acțiunea «de in rem verso» presupune faptul unei persoane de a se fi amestecat în administrarea averii altuia, în afară de ori-ce învoială, și fiindcă acel fapt nu poate constitui nici un quasi-contract de gestiune de afaceri, din cauza lipsei unuia din elementele cerute de lege pentru existența unui asemenea quasi-contract, se recunoaște în asemenea caz gestorului o acțiune întemeiată pe principiul de drept, că nimenea nu trebuie să se îmbogățească pe nedrept în paguba averii altuia, în limitele în care actul de gestiune a folosit stăpânului ;

Considerând că, în specie, din toate actele cauzei se stabilește pe deplin că banii procurați de Cornea cu ocaziunea reconstruirii morilor de pe moșia Țândărei, s'a făcut de acesta în executarea convențiunii de împrumut intervenită între el și Căpitanul Palade personal, și de altfel dat fiind că la data reconstruirii morilor, intimata era minoră, e greu de admis că M. Cornea, bancher, s'ar fi amestecat, din propria-i inițiativă, în administrarea averii acesteia și fără o învoire prealabilă cu acela ce avea uzufructul legal asupra averii ei, ar fi procurat banii necesari la reconstruirea morilor în discuțiune ;

Că adevărul este că morile s'au reconstruit de Palade, iar nu de Cornea, cu din banii procurați de acesta din urmă, după cum aceasta se recunoaște în actele discutate mai sus, iar plățile făcute de Cornea, cu ocaziunea reconstruirii morilor, altor persoane în afară de sumele date în acel scop direct lui Palade, s'au efectuat în contul acestuia, în executarea împrumutului ce i acordase ;

Că, față cu toate acestea, proba cu martori, invocată de firma apelantă spre a stabili că Cornea a procurat direc banii pentru reconstruirea morilor de pe moșia intimatei, devine inutilă și ca atare urmează a fi respinsă : că, în această situațiune, singura acțiune pe care

firma apelantă ar putea-o avea în contra intimtăei, ar fi acțiunea oblică, prevăzută de art. 974 din codul civil și să-i reclame în numele debitorului său, Căpitan Palade, plus-valuta, adică suma cu care ar justifica, în momentul intentării acțiunii, că s'a adus un folos real intimtăei prin reconstruirea morilor de pe moșia sa ;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier G. Buzdugan, respinge.

Semnatii : Al. Alessiu, V. Antinescu, G. Buzdugan,
D. N. Mavrodin.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA DE NOTARIAT

Audiența dela 26 Februarie 1909

Președinta d-lui Gr. Pherekyde, jud. de ședință

Cornelia Petrovici-Tătaru cu Dr. Bejan

URMĂRIRE IMOBILIARĂ. — CREDITOR CHIROGRAFAR. — TRANSCRIEREA COMANDAMENTULUI. — DACĂ POATE DA UN CARACTER REAL CREANȚEI CHIROGRAFARE. — VÂNZARE. — ACT CU DATĂ CERTĂ.— OPOZABILITATE.

Creanțele chirografare ale creditorilor urmăritori, neputând fi transformate în drepturi reale prin efectul transcrierii comandamentului, orce înstrăinare ne-transcrisă a imobilului urmărit le este opozabilă, din moment ce actul de vânzare a căpătat, printr'un mijloc oarecare, o dată certă.

No. 48.— S'au ascultat: d-nii avocați Em. Antonescu și G. Aslan, din partea contestatoarei; d-nii avocați I. Niculescu și V. Clinceni, pentru defendor.

Tribunalul,

Având în vedere contestațiunea introdusă de numita Cornelia Petrovici-Tătaru, în scop de a se scoate de sub urmărire imobilul din București, strada Miron Costin No. 18, ce fusese scos în vânzare de Dr. Bejan în baza unei creanțe autentice chirografare ;

Că întru susținerea contestațiunii sale, numita contestatoare prezintă un act de vânzare, autentificat de tribunalul Ilfov prin care debitorul intimatului în contestație, numitul Nicolae Barbu, îi vinde d-sale imobilul în litigiu înainte de începerea ori cărui act de urmărire din partea creditorului său sus numit ;

Considerând însă că întru neșinerea în seamă a acestui act de vânzare, numitul creditor pe lângă alte mijloace la care în cele din urmă renunță, susține că vânzarea nu i-ar fi opozabilă întrucât nu s'a respectat obligațiunea transcripțiunii impusă de art. 1295 al. II pentru ca vânzarea să fie opozabilă terților ;

Că, prin urmare, ceea ce interesează întru judecarea acestei afaceri este chestiunea de a se ști dacă creditorul urmaritor, astăzi intimat, în calitatea sa de creditor chirografar, este un terțiu în sensul art. 1295 al

II din, moment ce și-a transcris comandamentul conform art. 497 procedura civilă ;

Considerând că este constant în drept, că creditorul chirografar nu este ceea ce în doctrină, în jurisprudență și chiar în sistemul diferiților legiuitori s'a convenit a se cheme «un terțiu», ci numai un «ayant cause», garanțiile creanței sale fiind în raport cu patrimoniul debitorului său, întreg patrimoniului acestuia fiind cheazășia creanței sale și toate actele acestuia fiindu-i lui opozabile atâta timp cât nu sunt corupte de fraudă ;

Considerând că aceste principii astăzi bine stabilite ne fiind contestate de nici una dintre prigonitoarele părți, a insista mai mult asupra lor ar fi cel puțin oșios ;

Având în vedere că în sistemul legiuirii noastre, primul act de urmărire imobiliară este comandamentul prealabil prevăzut de art. 496 ; că întru obșteasca încunoștințare a acestei situațiuni, art. 497 prevede formalitatea transcrierii acestui comandament într'un registru special, în urma cărei formalități se creiază o situațiune specială imobilelor urmărite, ele fiind până în momentul adjudecațiunii lor isbite de o indisponibilitate completă ;

Considerând că, în aceste condițiuni, situațiunea unui imobil urmărit, nefiind lipsită deoarecarea asemănări cu situațiunea unui imobil grevat de un drept real, s'a născut întrebarea dacă nu cumva transcrierea comandamentului ar avea efectul de a transforma într'un drept real și chiar creanțele chirografare ale creditorilor urmăritori, chestiune care s'a rezolvat în mod negativ de o impunătoare doctrină și jurisprudență, recunoscându-se că indisponibilitatea prevăzută de art. 514 nu are altă menire decât aceia de a asigura realizarea drepturilor creditorilor urmaritori, această indisponibilitate fiind prin natura ei după expresiunea unor autori «un simplu expedient» fără nici o înrăurire asupra naturii drepturilor creditorilor ;

Considerând că acest lucru nu s'a contestat azi de nici una dintre părți ; că însă fără a merge prea departe, inspirându-se totuși de o doctrină consfințită și de oarecari jurisprudențe străine, s'a susținut că dacă nu au obținut un drept real asupra imobilului urmărit, creditorii chirografari urmaritori au devenit terții cel puțin în sensul art. 1295 codul civil, întru cât art. 514 recunoaște oarecari drepturi acestui creditor asupra imobilului urmărit ;

Considerând însă că oricare ar fi înalta idee de echitate pe care se sprijină această teorie, și oricât de laudabilă ar fi intențiunea autorilor ei, cari nu pierd din vedere însemnătatea ce au luat în zilele noastre drepturile mobiliare care formează noianul de transacțiuni ce insuflețesc societatea modernă, totuși se cuvine să se recunoască «îmbătrânitei teorii clasice» un fond juridic ce lipsește cu desăvârșire teoriei moderne ;

Că, într'adevăr, art. 1295 codul civil vorbește despre

terții cari «ar fi avut și ar fi conservat» oarecare drepturi asupra imobilului; or, nu numai din felul destul de limpede al redacțiunii textului, dar mai ales din cercetarea dezbaterilor parlamentare urmate în Franța cu ocaziunea votării legii din 1855 (al cărui art. 3 a devenit alin. 2 al art. 1295 codul civil român) se constată în mod evident că legiuitorul a voit să înțeleagă prin «ceux qui ont des droits sur l'immeuble» numai pe cei ce au un drept asupra imobilului de sine stătător, ne datorit nici unei alte împrejurări, înlăturând mai ales pe creditorii chirografari; că în asemenea condițiuni, aceștia neobținând nici chiar prin transcrierea urmăririi lor un drept real asupra imobilului, neavând nici un privilegiu, nici o ipotecă, este evident că ei rămân până chiar în momentul adjudecării străini cu desăvârșire imobilului (vezi raportul d-lui Bellyme în Parlament și în acest sens și Garsonnet, Planiol, Carré et Chauveau, Flandin, etc.);

Considerând că prin urmare că din moment ce dreptul creditorului chirografar nu s'a modificat absolut întru nimic prin faptul transcripțiunii comandamentului său, orice instrăinare netranscrisă îi este opozabilă din moment ce actul de vânzare a căpătat printr'un mijloc oarecare o dată certă;

Că, în speță, fiind vorba tocmai despre o asemenea vânzare a cărei dată certă se constată prin viza administrațiunii financiare din 18 Martie 1908, anterioară prin urmare primului act de urmărire făcut de creditor;

Că din moment ce nu numai că nu se dovedește vre-o manoperă frauduloasă care să conducă la înlăturarea acestui act, dar nici măcar nu se lasă a se bănui că acest act, ar fi putut fi întocmit numai pentru nevoia cauzei debitorului rău de plată și în fraudă creditorului urmărit, se cuvine a fi luat în băgare de seamă și a se recunoaște până la dovada contrarie contestatoarei ce se servește de ea, calitatea de proprietară a imobilului urmărit;

Că, în asemenea condițiuni, contestația fiind întemeiată, cată a fi admisă.

Pentru aceste motive, redactate de d-l jude-supleant N. Petrescu-Comnen, admite.

Semnați: Gr. Pherekyde, N. Petrescu-Comnen.

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE APEL DIN GAND

Audiența din 3 Decembrie 1907

DOL.— OBLIGAȚIE.— VICIAREA CONSIMȚĂMÂNTULUI.— RETICENȚĂ CULPABILĂ.— APRECIAREA SUVERANĂ A JUDECĂTORILOR FONDULUI.— ART. 1116 COD. FR. (960 COD. ROM).

1° Chestiunea de a se ști dacă o convenție a fost sau nu viciată prin dol, este o chestie de fapt. Constatarea și aprecierea împrejurărilor cari stabilesc dolul, intră în atribuția exclusivă a instanțelor de fond.

2° Dolul este un viciu de consimțământ individual, care se apreciază avându-se în vedere partea contractantă.

3° O reticență și o ascundere vicleană, pot să constituiască dolul, și contractul poate din această cauză să fie anulat, fie dolul pozitiv sau negativ, fie că el are de scop de a face să se creadă ceea ce nu este, sau de a face să se ignoreze ceea ce este.

(Din la Flandre judiciaire).

Observație.— Punctele decise prin desizia al cărei sumar s'a reproduș mai sus sunt indiscutabile.

Legea nedefinind elementele dolului civil, pe care nu trebuie să-l confundăm cu cel penal, faptele cari pot să-l constituiască sunt lăsate la aprecierea suverană a judecătorilor fondului, cari, în asemenea materie, nu sunt obligați a ține seamă de regulile dreptului criminal. C. Paris, *Pand. Périod.* 89. 2. 53

Judecătorii fondului vor aprecia deci, în fiecare cauză, după împrejurări, gravitatea faptelor pretinse doloase, și mai cu seamă punctul de a se ști dacă manoperile întrebuițate de una din părți au fost cauza determinantă a contractului. Cpr. Cas. rom. Bulet. s. 1, anul 1873, p. 37; Bulet. 1886, p. 395; Bulet. 1893, p. 223; *Dreptul* No. 48 din 1886 și No. 31 din 1893; C. Gand, *Flandre judiciaire* No. 3 din 1903; D. Alexandresco, t. V, p. 74, nota 3; Cas. fr. Sirey, 1906. 1. 307 și *Dreptul* No. 3 din 1907 (cu observ. d-lui D. Alexandresco), etc.

§ R.

TRIBUNALUL CIVIL DIN VERVIERS (BELGIA)

28 Maiu 1909.

SOCIETATE LEONINĂ.— CLAUZĂ CONTRARĂ ART. 1855 CODUL FR. (1513 COD. ROMÂN).— NULITATEA SOCIETĂȚEI, IAR NU NUMAI A CLAUZEI PROIBITIVE (ART. 1008 CODUL ROMÂN).

Decâteori se stipulează într'o societate o clauză contrară art. 1855 codul francez (1513 din codul român), adică că toate beneficiile societății vor aparține numai unuia din asociați, nu numai această clauză este nulă, ci însuș contractul de societate.

(Din la Flandre judiciaire).

Observație.— Cu toate că legea lasă asociaților facultatea de a determina, prin bună înțelegere, părțile lor respective, totuș ea pune acestei facultăți oarecari margini, pe cari ei nu le pot depăși.

În adevăr, art. 1513 din codul civil dispune că nu se poate conveni ca unul din asociați să aibă toate beneficiile, asemenea clauză fiind contrară

însă existenței și scopului societății, care voește împărțirea beneficiilor între toți asociații.

Romanii numeau o asemenea societate *leonină*, făcând aluzie la fabula leului, care, mergând la vânătoare cu alte animale, a luat el singur toată prada¹⁾.

La génisse, la chèvre, et leur sœur la brebis,
 Avec un fier lion, seigneur du voisinage,
 Firent société, dit-on, au temps jadis,
 Et mirent en commun le gain et le dommage.
 Dans les lacs de la chèvre un serf se trouva pris.
 Vers ses associés aussitôt elle envoie.
 Eux venus, le loin par ses ongles compta.
 Et dit : Nous sommes quatre à partager la proie.
 Puis en autant de parts le cerf il dépeça;
 Prit pour lui la première en qualité de sire.
 Elle doit être à moi, dit-il ; et la raison,
 C'est que je m'appelle lion :
 A cela l'on n'a rien à dire.
 La seconde, par droit, me doit choir encor ;
 Ce droit, vous le savez, c'est le droit du plus fort.
 Comme le plus vaillant, je prends la troisième.
 Si quelqu'une de vous touche à la quatrième,
 Je l'étranglerai tout d'abord²⁾.

Convenția de mai sus este oprită chiar dacă asociatul pentru care s'ar fi stipulat toate beneficiile, ar trebui să sufere toate pagubele, pentru că ceilalți asociați n'ar avea în asemenea caz nici un interes, și societatea trebuie să fie contractată în interesul tuturor membrilor ei³⁾.

S'ar putea însă, după unii, stipulă că toate beneficiile societății vor aparține aceluia din asociați care va rămâne în viață⁴⁾.

Apoi, este de asemenea nulă orice convenție, prin care s'ar stipulă că unul sau mai mulți din asociați să fie scutiți de a participa la pierderi, deși soluția contrară eră admisă la Romani⁵⁾.

Se poate însă conveni ca părțile asociațiilor să nu fie fixate în proporție cu ceace ei au pus în comun ; de exemplu : ca acel care a adus mai mult decât alții, să aibă o parte mai mică în beneficii.

1) Cpr. Pothier, *Société*, IV, 12; Planiol, II, 1969 (ed. 4-a).

2) La Fontaine, *fable 6, livre I, La génisse, la chèvre et la brebis en société avec le lion*.

3) Cpr. L. 29 § 2, Dig., *Pro socio*, 17, 2 și art. 1586 codul Ca-limach (1196 C. austriac).

4) Guillouard, *Société*, 236; Baudry et Wahl, *Idem*, 271 (ed. 3-a); Thiry, IV, 135; Troplong, *Société*, II, 646; C. Rouen, Sirey, 69, 1, 22 (sub Cas.); Trib. Troyes, D. P. 1901. 2. 47; Sirey, 1901. 2. 254.

5) «*Ita cōri societatem posse, ut nullius partem damni aller sentiat, lucrum vero commune sit, Cassius putat*». (L. 29 § 1, Dig., *Pro socio*, 17, 2).

Cu toate acestea, dacă clauza care n'ar atribui unuia din asociați decât o parte minimă din beneficii, sau care n'ar pune în sarcina lui decât o parte minimă din datorii, ar avea de scop fraudarea și înlăturarea dispozițiilor prohibitive ale art. 1513, se înțelege că o asemenea clauză ar fi lipsită de efecte juridice⁶⁾.

Care este efectul stipulării clauzelor oprite de art. 1513? Chestiunea este controversată în Franța. După unii, numai clauza din contract ar fi nulă, nu însă și societatea, așa că repartitia beneficiilor și a pagubelor va avea loc, în specie, după regulile statornicite de lege (art. 1511)⁷⁾.

După o altă părere, mult mai juridică și mult mai potrivită cu textul nostru⁸⁾, însăș societatea este nulă, pentru că ea este lipsită de elementele ei constitutive. Se va aplica deci în specie art. 1008 din codul civil⁹⁾. «*Et nos consentimus, zice legea romană, talem societatem nullam esse*». Acestea ni se par adevăratele principii, și tribunalul din Verviers le aplică foarte bine în specie.

D. ALEXANDRESCO

6) Thiry, IV, 136.

7) Delvincourt, *Cours de code civil*, III, p. 223, nota 2 (ediția din 1834); Massé-Vergé, IV, § 713, p. 425; Zachariae, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 377, pag. 459, text și nota 4 (Heidelberg, 1853, ed. Anschütz); C. Paris, Sirey, 1901. 2. 304.

8) «Este nul contractul (adică societatea), prin care un asociat stipulează totalitatea câștigurilor», zice art. 1513 din codul nostru (textul francez zice că este nulă convenția prin care s'ar da unuia din asociați totalitatea beneficiilor).

9) Vezi în acest sens, Thiry, IV, 133; Arntz, IV, 1297; Laurent, XXVI, 295; Aubry et Rau, IV, § 377, p. 544, 545, text și nota 9 (ed. 4-a); Colmet de Santerre, VIII, 39 bis IV; Baudry et Wahl, *Société*, 288; Guillouard, *Idem*, 206; Troplong, *Idem*, II, 662; Duvergier, *Idem*, 277; P. Pont, *Idem*, 467; T. Huc, XI, 86; Planiol, II, 1971 (ed. 4-a); Lyon-Caen et Renault, *Traité de droit commercial*, II, 48 (ed. 2-a); Trib. Vervins, D. P. 1903. 2. 426, etc.

BIBLIOGRAFIE

A apărut tomul IX (partea I-a) din **Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român**,

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

Comentariul art. 1410—1490, 1902 din codul civil

Acest volum cuprinde studii amănunțite asupra legii proprietarilor, precum și asupra bezmanului, embaticului sau emfiteozei.

Prețul 10 lei.

Partea a doua din acest volum, care va apare cât de curând, va cuprinde: **Societatea, Mandatul, Comodatul și Imprumutul**, precum și tablele întregului volum.